

Po obilnem sneženju nikar v hribe

Plazovi V prihodnjih dneh se je visokogorju bolje izogniti, ne glede na to, kako idilično je videti

Napoke plazov pod Spodnjim Plotom. FOTO MIHA PAVŠEK/ARHIV GEOGRAFSKI INŠTITUT ANTONA MELIKA ZRC SAZU

ARSO OPOZARJA

Snežna odeja se bo le počasi sesedala in preobrazala, sneg bo zaradi hladnega vremena ostal suh in mehek. Hladno vreme lahko oslabi povezanost snežne odeje. Na izpostavljenih mestih, zlasti na primorski strani gora, bo pihal okrepljen veter vzhodnih smeri, ki bo prenašal nov rahel sneg in gradil nove klože. Nevarnost snežnih plazov bo nad okoli 1400 metrov ostala tretje stopnje, nižje pa večinoma druge stopnje, so zapisali na Arsu.

Obilno sneženje, hrepenenje po naravi in snegu zlasti v regijah, kjer zremo le v posamezne snežinke, pomešane s snegom, ter zaprta smučišča so okoliščine, zaradi katerih je v tem času v hribovskih območjih države še bolj nevarno kot v preteklih zimah. Poznavalci razmer zato resno opozarjajo: snežni plazovi pretijo, zato se je v prihodnjih dneh visokogorju bolje izogniti, ne glede na to, kako idilično je videti.

SIMONA BANDUR

Lavinski bilten Agencije RS za okolje je nevarnost snežnih plazov nad nadmorsko višino 1400 metrov ocenil s stopnjo tri po evropski petstopenjski lestvici, kar pomeni, da je ta nevarnost znatna. »Nevarna so zlasti strmejša pobočja

in mesta z napihanim snegom ter grape, kjer se je sneg akumuliral. Tam lahko že ob majhni obremenitvi s strmih pobočij sprožite plaz kložastega snega,« so opozorili na Arsu.

Večina nesreč pri drugi ali tretji stopnji

Za laika zveni ocena nevarnosti proženja snežnih plazov tri kot nekakšna zlata sredina, a v resnici ni tako preprosto, je opozoril Miha Pavšek z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. »Pri trojki je mogoče, da sprožimo plaz že pri manjši dodatni obremenitvi. To se lahko zgodi, če se vzpenjamo po strmem pobočju, s smučmi pa je obremenitev še precej večja, posebej med smučanjem. Zato menim, da bi bila oznaka za nevarnost 'precejšnja' bolj ustrezna kot 'znatna'« Večina nesreč se zgodi prav med drugo in tretjo stopnjo, je poudaril

tudi Klemen Volontar, strokovnjak za plazovno varnost, inštruktor in gorski reševalec. Takrat so ljubitelji belih strmih in gorniki že bolj pogumni, več se jih odpravi v hribe, zato je že statistično gledano več nesreč.

To zimo se je doslej zgodila ena nesreča s plazom, na Turskem žlebu pod Okrešljem, pri čemer sta bili lažje poškodovani dve osebi. Zimo prej nesreč ni bilo, leta 2018 so iz tega razloga reševali osem ljudi. V zadnjih 30 letih je pod snežnimi plazovi umrlo 38 ljudi, v povprečju eden ali dva na leto, je opozorila Manca Volk Bahun, ravno tako z geografskega inštituta. Približno 90 odstotkov plazov, ki zajamejo planince, sprožijo ti sami.

Sneg se le počasi seseda

V zadnjih letih se nevarnost morda ni zdela tako aktualna, saj je bilo snega celo v visokogorju malo, tokratna zima pa je v slogu vsega prejšnjega leta in tudi začetka letošnjega nekaj posebnega. Najprej zaradi tega, ker je zlasti v regijah na severozahodu države že več nanizanih plasti snega in še sneži, v prihodnjih dneh pa se napoveduje hladno vreme. V takih razmerah pa se plasti snega ne povezujejo,

ampak samo počasi sesedajo, je razložil Miha Pavšek.

S kolegico Manco Volk Bahun sta prav pred dvema dnevoma delala prerez snežne odeje in preizkus plazovitosti na Zelenici, ki spada med zelo nevarna območja. »Ugotovila sva, da je pet do šest plasti snega, resda so kar dobro povezane, vendar lahko pri dodatni obremenitvi hitro splazi,« je opisoval. Območje Zelenice, kjer je bilo nekoč smučišče, je še posebej priljubljeno med turnimi smučarji. V dnevu, ko so se mudili tam, so jih opazili med 50 in sto, veliko družin je prišlo tja tudi na popoldansko sankanje.

Cesta na stari Ljubelj je zaprta!

V službi za varstvo pred snežnimi plazovi na Zelenici, ki so jo ustanovili leta 2015 in je edina takšna v Sloveniji, so ponovno poudarili, da je cesta na stari Ljubelj zaradi velike nevarnosti proženja zaplat snega zelo nevarna in zato do nadaljnjega zaprta. A ljudi, željnih zimskih radosti, ne ustavijo niti trakovi, ki prepovedujejo prehod, kakor se je zgodilo minuli konec tedna.

»Oskrbnik koče na 'starem' Ljubelju nam je poslal nekaj slik plazov in podrtih dreves. Prosim, da ste odgovorni, predvsem starši otrok, in upoštevate opozorila,« so na facebook strani omenjene službe opozorili sredi tedna ter obiskovalce preusmerili na sankališče nad nekdanjim hotelom Kompas. Poleg omenjene ceste na stari Ljubelj so zaprti tudi tamkajšnja koča, poti in koča na Kriški gori, planinski dom na Zelenici in servisna cesta do njega ter koča na Dobrči, kakor so sporočili včeraj in znova zapisali, da je snežna odeja zelo nestabilna in da je nevarnost proženja plazov, zlasti nad 1800 metrov, zelo velika.

Zelenica ima že sicer črno preteklost. Plaz s Škarjevega roba na sosednjem Storžiču je na velikonočni ponedeljek leta 1937 zasul in usmrtil devet tržiških smučarjev. Štirideset let pozneje je plaz z Begunjščice vzel življenja štirih dijakov in dveh učiteljev iz Srednješolskega centra Kranj, ki so v slabem vremenu sestopali proti Ljubelju. Bela smrt je na Zelenici kosila tudi v zimi 2009/10, ki je bilo že sicer eno najbolj tragičnih v tem tisočletju, saj je po podatkih Janija Beleta iz Gorske reševalne zveze Slovenije umrlo sedem ljudi.

Smrtno nevarna priljubljena Begunjščica

Na Zelenici je po zadnjih podatkih 230 centimetrov snega, kako

bogata je zima s snegom, kažejo tudi podatki s Kredarice: »Decembar 2020 je bil od leta 1955, odkar beležijo podatke, na Kredarici s 409 mm padavinsko najbolj bogat zadnji mesec leta,« je poudaril Pavšek, trenutno je tam čez štiri metre snega, samo decembra ga je zapolnilo pet metrov in pol.

Včeraj so bili z opozorili »kandidatov za črno kroniko« ravno tako zelo zgovorni na kranjski policijski upravi: »Velika nevarnost snežnih plazov. Sploh zelo obiskana Begunjščica je smrtno nevarna pa seveda še marsikateri drug konec v gorah.«

Če poenostavimo, so nevarna vsa območja, kjer je veliko svežega snega, je naklon pobočja nad 30 stopinj in pot za plaz neovirana (recimo, da ni gozda, čeprav so tudi tam nevarne grupe, zlasti v listnatem, kjer je več snega). Nad gozdno mejo so razmere še bolj kritične, na posameznih mestih so tudi veliki zameti, nastale so za ta čas zime sorazmerno velike opasti, je našteval Pavšek. Na severni strani Begunjščice, kjer so jih videli, pred dnevi še ni bilo opaziti smučin, je pa »opazil smučarje, ki so se pogumno odpravljali proti stenam na bolj strma območja, kar bi do nadaljnjega še odsvetoval«.

Počakati je treba vsaj nekaj dni, da se vreme in vidljivost izboljšata, a biti še vedno pazljiv in opazovati snežno odejo pod čevlji in smučmi ter nad nami. Za vse, ki gredo na pot s smučkami, je dober napotek, da gredo tam, kjer so šli gor, potem tudi dol. Pravilo je tudi, da člani skupine nevarna mesta prečkajo na najožjem mestu, in to posamič.

Priljubljena turna smuka

Da je turna smuka čedalje bolj priljubljena, ugotavljajo vsi sogoledniki, nekaj k temu pripomore že želja po avanturah, deloma je pomemben finančni vidik, saj za to ni treba kupiti vozovnice, predvsem pa je aktualna to zimo, ko so smučišča (spet) zaprta. Kot je dejal Gregor Bahun iz službe za plazove na Zelenici, so ti smučarji dobro opremljeni za smuko, ni pa nujno, da imajo tudi lavinsko opremo. A navsezadnje je tudi to treba znati uporabljati, vsaj lani pa izobraževanje in tečajev ni bilo.

Nekoliko drugačne izkušnje ima Klemen Volontar, ki je dejal, da so imeli vsi smučarji, ki jih je srečal v zadnjem času, lavinsko opremo. »Skozi eno obdobje ozaveščanja smo vendarle nekaj dosegli.« Kljub temu je treba ljudem dopovedati, je dodal, da je to rezerva v najhujših primerih. »Prag

tveganja se je s sodobno opremo gotovo dvignil.«

Letošnja zima po njegovih štiri desetletja dolgih izkušnjah ni izjemna le po veliki količini snega, nenavadno se obnašajo tudi plazovi. »Pred dnevi sem delal oceno tveganja na Vršču in bil za nekatere predele prepričan, da se bo tam kmalu splazilo, a je sneg še vedno na pobočju.« Še posebej nevarno je, ko zapade nov sneg, preden se stari predela in utrdi, je tudi on poudaril, poleg tega je precej nepredvidljiv veter, ki ponekod sneg povsem spihal, drugod pa ga naložil.

Pri nasvetih, kdaj je po sneženju varno iti v hribe, se Volontar zateče k starim znanjem glede višine novozapadlega snega: »Včasih so rekli: če je snega do gležnja, počakamo en dan, če ga je do kolena, tri dni, nad kolenom en teden. Torej: dajmo čas naravi, da se sneg preobrazí.«

Pa še tri osnovna pravila je navrgel: »Prvič, pozimi v gore nikoli sam, drugič, spremljaj lavinsko napoved in se je drži in tretjič, imej opremo in jo uporabi.« Poleg derez in cepina je nujen lavinski trojček: žolna, lopata, sonda, ki pa se jih je treba tudi naučiti dobro uporabljati.

Pripomoček, ki ga nočemo uporabiti

Pogostejšim obiskovalcem gora v zimskem času in navdušenim turnim smučarjem na Planinski zvezi Slovenije priporočajo uporabo nahrbtnika z zračnim balonom, »pripomočka, za katerega si želimo, da ga ne bi nikoli uporabili«. Pred dnevi so objavili nekaj videov, kako uporabljati opremo, sicer pa v naslednjih dneh odsvetujejo obisk visokogorja. »Glede na tendenco snežne odeje in njene preobrazbe svetujemo, da si izberete nižje ležeče predele in se v celoti izognete območjem, kjer je znatna (tretja stopnja) nevarnosti proženja snežnih plazov. Neizkušenim posameznikom v celoti svetujemo, da se izognejo tudi območjem z zmerno nevarnostjo snežnih plazov,« je poudaril strokovni sodelavec PZS in gorski reševalec Matjaž Šerkezi.

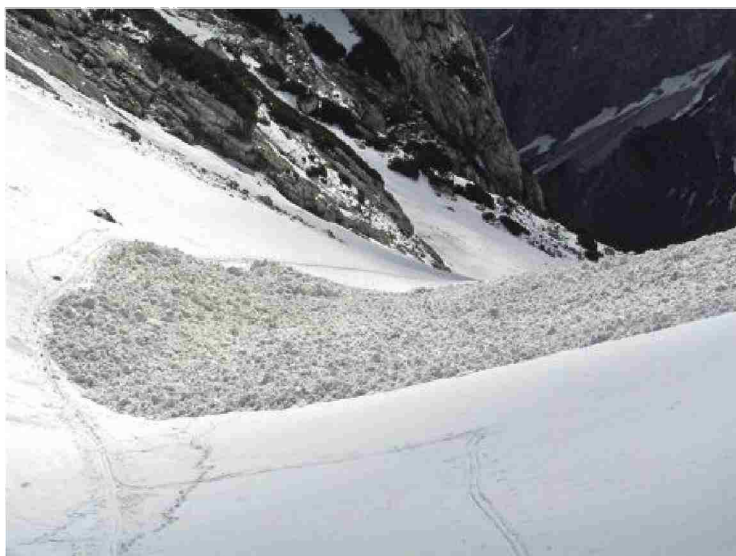
Nevarna so vsa območja, kjer je veliko snega in je naklon pobočja nad 35 stopinj.

Včasih so rekli: če je snega do gležnja,

*počakamo en dan,
če ga je do kolena, tri
dni, nad kolenom en
teden. Torej: dajmo
čas naravi, da se sneg
preobrazi.*

KLEMEN VOLONTAR

*Tri osnovna pravila:
Prvič, pozimi v gore
nikoli sam. Drugič,
spremljaj lavinsko
napoved in se je drži.
Tretjič, imej opremo
in jo uporabi.*

Plaz pod Savinjskim sedlom v Logarski dolini. FOTO KLEMEN VOLONTAR

Plaz s Kumleha, ki ga je na območju Vršiča na začetku tega leta opazil Klemen Volontar. FOTO KLEMEN VOLONTAR

Klemen Volontar plazove opazuje in proučuje že štiri desetletja.
FOTO OSEBNI ARHIV

Zaradi novozapadlega snega je v večjem delu naših gora velika nevarnost snežnih plazov. FOTO MATJAŽ ŠERKEZI